

نقاش

اورېدلې مې له چانه دا قصه ده
که مې لوستی یوه کتاب کې شپه ده

یونقاش چې زمانې وو خورولې
بې خویو، لوزو، تندو کمولې

د هنر کړنې پي تللي وي بېخايه
د نبوغ شغله پي پته و له بنايه

د آسمان له ړندو سترگونه لوېدلې
بدبختی او کړاووته زېږېدلې

د حقیرو په حلقه کې حقیر شوی

د غني هنر پېر کې فقیر شوی
Ketabton.com

یوه ورځ پي لوزه زیاته شوه په کور کې
د چوپیا کوزه نسکوره شوه په شور کې

که لویان وو که واړه وو په فریاد شول
ژوند کړی شوه، همه واړه په داد داد شول

قصې او افسانې

مور چې ولېدل بې وزله ماشومان خپل
خپل دوږه کترې، په نس وري بچيان خپل

چې په لورنه نارې وهي غوغا کړې
سر تندي وهي ډوډۍ پسې ژړا کړې

رڼا ورځ بې توره شپه شوه دغمونو
لار ترې ورکه کړه هره خوا مصيبتونو

توفاني بېړۍ شوه واخيسته موجونو
اوبنکو ډوبه کړه دنيا شوه دغمونو

پنې لوڅې سر سرتور گريوان شکېدلی
رنگ الوتې شونډې ژپړې مخ شکولی

فريادی په تلوار راغله مصورته
خپل خاوند ته دغمونو مفسرته

وردمخه شوه بېباکه لمبه ناکه
وی بې اي زړه ډبرينه اي سفاکه

خه دپاره دا دغم نقشونه باسي
کومه ورځ به د بچو تپوس له راسي

قصې او افسانې

هغه ونه دا آسمان او دا درياب
چې دې کښلی دي دخپل زړه په خوناب

هغه وړوند چې بې امسايه لار روان دی
هغه سپور چې معرکه کې په جولان دی

ها مرغه چې رپوي وزر جوړې ته
هغه زور چې لاس بې پورته دي توبې ته

دغه نور عبث شيان چې رسموي ته
کوم لباس کومې ډوډۍ کومې او گړې ته

دې بې ځانه تصويرونو نه څه غواړي
په دې خوار فن باندي ولې دومره ويازي

دغه درې عبث ولي رنگوي ته
دا رنگونه خوشې ولي خرڅوي ته

په دې خوار دو بې روزی هنر کې څه دی
بې له لوزی او خوارۍ نه چې خواره دی

ماشومان دې وړی تری اسکیرلی
بربنده شوی رنځور شوی ځورېدلی

قصې او افسانې

راولۍ په ژوند و سارو بدۍ چارۍ
د بې ځان تصوير لپاره باسۍ لارۍ

ځان داران دې له بې ځانونه قربان کړل
خپل بچيان دې له خپل لاسه پریشان کړل

دغه څنگه عاطفه څنگه هنر دی
دغه تیره ده که زړه د بشر دی

نور دې نشم دا رسواژوندون زغملی
نور دې نسیم دا حقیق هر هنر منلی

د نهنگ له خولې نه واخله خپله برخه
نه بل لور شته نه بله ورځ نه بله کرځه

د همت مرغه د مرددی ورپسې شه
شه ستومان شه سرگردان شه څه خولی شه

مصور چې واورېدلی دا خبری
له موسکایې توییدې دغم شکرۍ

په خدا خندا یې ووی دغم یارته
د ترڅه روند دملونو وفادارته

قصې او افسانې

همدا نن شپه دمه راکه چې سبا شي
ستا د زړه او د خاطر غوتې به وا شي

سري طلاوی دولتونه به پيدا کم
ستا په شونډو به روان رود د خدا کم

دا حقير خلک به و بولم حقير
دا غنيان چې په فطرت کې دي فقير

د فلک په زړه کې به و خوتوم وينې
د زمان سترگې به کم په ژړا سپينې
ته اوس و غه او ما پر پرده انديبننو ته
خپل تصميم خپلو رنځو، خپلو غموتو ته

شا او خوا رانه چاپير دی خنځيرونه
په کړيو کې مې سوځي سره اورونه

پنې تړلی خوله تړلی لاس تړلی
د نجات ورونه له کوز و پاس تړلی

لوزی تندي بې ارزبنته بې عزت کړم
نشتمنې پخپل وطن کې بې حرمت کړم

قصې او افسانې

نور به نكړمه ستومان چا ته دماغ خپل
بل به نكړم بې بصرو ته خراغ خپل

درسام بنځې چې واورېدې خبرې
په غومبورويي رالې شوې مرغلرې

پوهېده د ژوند ملگرې خومره سوځي
چې له زړه يې د لاسو گوتې خوځي

نو په پته خوله روانه شوه ستنه شوه
تا به ويلی له غيرته پښتنه شوه

شپې ترې يووړلې د اوښكو مرغلرې
زمان هېرې كړې د شپې ترخې خبرې

پښيمانانه وه له تېرو جنجالونو

را اوچته شوه له غاښه په سوالونو

پولادې زړه يې زهيو او نرم شوی
په تسل تسل رام شوی گرم شوی

د خاوند كوټې ته راغله شرمېدلې
پښيمانانه عذر خواه خجلت وهلی

قصې او افسانې

چې کته يې ځای خالي دی آشنا نشته
د نادمو تللیو او بنکو دوا نشته

نا بیره سخته ویره ورپیډا شو
لکه پانه په لړزه او رپرډېدا شو

سودايې مخ په انگر غبرگه شوه بېرته
ترینه ورکه شوله لار چې ځي به چېرته

سره لمبه شوه په انگر راگرزېدله
گرزیدا کې پخلنځی ته وختله

چې په وړه د پخلنځی يې قدم کیووت
د غوايې په یوه رونه يې نظر پریووت

په افسوس سره يې وکړه دا خبره
بې سنجشه بې له ځنله ناییره

اوه! دې خوار به چا ته لاس وي غځولی
بیا به چاته محتاج شوی شرمېدلی

د چا وړ بې دومره وخته وي وهلی
خومره خومره به شرمونو وي ځپلی

قصې او افسانې

وي راشه شه کباب ترينه تيار کړم
بيا به ورشم ماشومان به را بيدار کړم

گوندي دي هم له کوم خوا نه را پيدا شي
زما بده وزه هېر کړي پخلا شي

چې چاره يې کړه تياره غوڅېدو ته
لاس يې وړاندې که ورانه له پرېکېدو ته

مسخري ورسره پيل کړي تقدير
غوښه نه و په ديوال و يو تصوير

چاره ونښته ديوال کې را کړه شوه
د بېوزلې موراسره د غم لمبه شوه

وي يې دغه ابدي زمونږ تقدير دي
خوړو په عاي په برخه کې تصوير دي

د نرگس پيالي يې ډکي په خوناب شوي
د غمونو ترانې کتاب کتاب شوي

دې خپل فقر ته ژړل لا نا خبره
چې د يار د مرگ نارو شوه نابيره

قصې او افسانې

دروازه کې نا آشنا سپری ناره کړه
چې رسام په سر چپه د مرگ پياله کړه

له خپل لاسه يې لاهو که ځان درياب ته
د خوني څپو منگولوته گرداب ته

بنځه وړانه شوه بچورې رايبدار شول
رايبدار شول له کتونو راگوزار شول

زړونه ونيول پنجوکې فريادونو
سترگې پټې کړي داو بنکوي سلاوونو

له کم کيو داروازو او ديوالونو
سر راوايسته دردونو او غمونو

په کاله د يتيمۍ لمبه خوره شوه
د فلک چاره د مرگ په وينه سره شوه

زمانه په تېرېدو وه څرخېدله^(۱)
د مطبخ تابلو بازار ته ووتله

په لکونو باندي څرخ هغه اثر شو
يو کاغذ له کوټه زرو برابر شو

قصې او افسانې

هر اثر سره چې جوخته قرباني شي
بې زواله بې همتا جاوداني شي

عادي خلک قرباني نه قهرمان شي
قهرمان شي چې له خلکو نه قربان شي

د غبرگولي، ۱

۱۳۴۲ - کابل

۱ - بله بڼه: زمانه په خرخېدو وه تېرېدله

۱۰ _____ سلیمان

قصې او افسانې

نیشه مورک

يو زلمى مورک له تندې نه بيتاب شو
له سوري نه رادباندي په شتاب شو
چې راووته نو ودرېده له ويري
هسې نه چې پيشو پته وي کوم چېرې
يوه شېبه هلته ولاړو حيراني کې
د پيشو په فکرو ذکر او پریشاني کې
وې خه وکرم له تادې نه مجبوريم
که خطر دی که مرگی دی زه معذوريم
يا به ځان کړم له منگی خخه سيراب
يا به کرمه دا خراب ژوندون خراب
خوار صورت به مې مرگی ته نشانه شي
که اجل و نو پيشو به بهانه شي
او که نه سيراب به راشمه سوري ته
بيا به نوى لغم پری کمه وری ته

قصې او افسانې

دایې ووي په اوبو پسې روان شو
راغی ودریده یو مټ ته او ایران شو
وې یې گوره چې عجب شانې منگی دی
جوړ له خاورو هسې ندی چې لرگی دی
گوندي وی چې کې پیدا کړم د زړه تاب
په اوبو د ژوندانه شومه سیراب
د منگی په کمان مټ ته په ختو شو
د مټ خولی نه چارچاپیر په گرزېدو شو
پښه یې وښوېده ولوېده دلاندي
په شرابو آلوده شو لاندي باندي
په لامبو، لامبو راوخوت د خم سرته
په زحمت باندي راووت ترې بهر ته
دم درحاله سوه نشه ورباندي راغله
د مستی مسته خپه ورباندي راغله
ویره لاره له غیرته شین زمري شو
له غرور او حماقته لیونی شو

قصې او افسانې

په بریتو کې یې پیدا د زور شغله شو
ژوند تر پایه ورته بنکلي یوه نغمه شو

دلذت او تکبر له لیونتوبه
بې آشوبه سړي لاره تر آشوبه
دی لاناست و چې پشکه را پیدا شو
داسکې په تاوېدو شو په گدا شو

وې یې هرکله زما د سترگوتوره
دغه لمر دی راختلی له کوم لوره

دغه خنګه یې راغلی نابیره
ماړنده کړې چې زه نه یمه خبره

ستا راتګ ته کړی شپه ومه بېداره
بخت ته گوره چې راحی په رها لاره

اوس نو وایه خه دې حال خه دې روزگار دی
بیادې کوم جوال ته ایښی دام د بنکاردی

خوان موزک چې و مستی بېواکه کړی
د شرابو کیفیت بېواکه کړی

قصې او افسانې

پخپل ځان يې دا گمان شو چې زمري يم
او که نه يم نو کم تر کمه سپی يم
نويې پرانيسته له خوله او درفشان شو
له چاټې نه مخامخ پې ور روان شو
وې يې څرنگه جرأت کوی پيشو
چې راغلی يې دربار ته د زمرو
زه زمري يم گوره پام که مورک نه يم
پروا گيره د پيشو او تلک نه يم
له غضبه که يوه چيغه کمه پورته
څه به کاندې وايه تبتې به کوم لورته
ته له کومه وايه دونه جری شوی
چې په مخه را روانه د زمري شوی
دغه دومره مورک کان چې تانیولی
په کوم حق او کوم جرأت دې ټول خوړلی
که مې کېنکو دی له خولی به دې باران شي
ترې راتوی به په زرگونو مورک کان شي

قصي او افساني

بايد و باسي توبه او پښيمان شي
کلی پرېږدي او د غرو پلو روان شي
کنه ژامې به دې هسې کړمه ماتي
چې عبرت شي ټول عالم ته ځنې پاتي
لوی جهان به درته تنگه يو کړی کړم
له غضبه به دې يوه گوله مړی کړم
وايه ژر شه اي بدبخته بي ادبه
ځواب راکه کنې پرې به دې کم ژبه
تأخیر مه کوه پښو له راگذار شه
وعده راکه له ظلمونو توبه گار شه
له مور که چې پشو واورېدې باټې
وې يې ستاله خولی راوړی دغه گاتې
وې يې هو احمقه چوپ شه زه زمري يم
له غصې نه سره لمبه يم لیونی يم
دا ته نه ويني صورت مې ټول رپېري
له غضبه مې ماغزه درته ایشپېري

قصې او افسانې

پيشو وخنډل مورن ك ته وې يې جـانـه
راته بنكاري چې مور شوى يې له خانه
دا قدرت دې وايه خنځه پيدا كړى
راته بنكاري پریشان خوب دې لېدلى
ته د نورو مورگانو و كالت كړې
وايه خان به له ما خنځه سلامت وړې
اوس به وگوري د ژوند وروستى لوبه
رايـدار به شي له خپله درانه خوبه
شپه وروسته نيشه ولاړه مورن ك سم شو
ترې چاپيره د ژوندون د بقا غم شو
پيشو وويل اوس وايه خه فرمان دى
مخاطب زما زمري كه مورن ك جان دى
مورن ك وويل ما بد كړي او خر شوم
خر خوشه وي زه تر خره ام لا بتر شوم
شرمسار يمه ما وبخبنه اميره
له دې لوى بې ادبې له دې تقصيره

قصې او افسانې

ستا مقام زما تر جر مه ډېر اوچت دی
زما په پلو کې ستا له فیضه حرکت دی
په دې کلی کې چې چېرې موز کان دی
همه واړه لاس تړلی بندگان دی
چېرې زه او چېرې ته عالی مقامه
خوله مې ماته کړی بې ستاله احترامه
پیشو وویل خبرې دې ترخې وې
خوزه پوهېږم د تانه وې د نیشې وې
مگر زه ستا په نیووو یمه ماموره
پخپل قتل به ما وبولی معذوره
فکر وکه چې دا مرگ ندی خمار دی
ژوند هر چاته یوه نیشه ده بیا قمار دی

د لیندۍ ، ۸

۱۳۴۳ - کابل

قصې او افسانې

شکونه مینه

د لرغونو زموږ افسانو په افسانو کې
د بخدې په اوسنیو ویرانو کې
راته کړی یو بزگر سړی قصه ده
د یو ښکلی ژوند غمجنه خاطره ده

وایې هغه وخت چې دغه ښار آباد و
د نړۍ له توفانونو نه آزاد و
پدې سیمه کې استوګن و یو ځوان
یو بې سارې، بې رقیبه پهلوان
تا به وې د صورت غوښه یې پولاد ده
جگه ونه یې له نسله د شمشاد ده
د غیرت آوازیې تلی په ملګونو
هم یې ناسته د ځوانۍ مینه په زړونو

مگر ځوان زړه یې له لاسه ووتلی
د یوې پیغلې نجل په مینه یې بایللی
معشوفه یې اوسپنده په بخارا کې
د آمو د زورور سین هغه خوا کې

قصې او افسانې

عاشق ځوان په هره مياشت کې يو يو وارې
لنډولې بخارا ته اوږدې لارې
پريکول يې بې اوبو بيا بانونه
د يخني په شپو کې واورې بارانونه

بې گدره به آمو غيږې ته پريوت
له خپو او له گرداب سره به کيووت
په وحشي سين به يې وروړل يرغلونه
ايلول به يې سرکشه سيلانونه

پولادي لاس يې په هر شئ باندي برو
که درياب، که بيا بان و او که غرو
هيڅ يې نه لرله ويره، اضطراب
تابه ويلی چې موجونه او گرداب

د ده مخکې ذليل شوی محکومان دی
بې ارزښته او ناچيزه غلامان دی
په رگو کې خوځېدلی گرمي ويني
د هيچا پروايې نه وه بې له ميني

قصې او افسانې

يوه ورځ له ورځو راغی بڅارا ته
زړه يې کينډود پښو د تمنا ته
نيمه شپه د آسماني حصار د پاسه
بې له ويري، انديښنې او بې وسواسه

رادنه شو د ميني منزلگا ته
زړه يې وسپاره رنگيني مشغولا ته
جنتي شپه د ځوانۍ په سره لمبوکې
په گيلو کې، په قصو کې، په بوسو کې

په مسکا کې، په خدا کې، په ټراکې
د آسمان د رڼو ستورو په ځلا کې
په ورو ورو د سباوون ساحل ته تلله
د آسمان په شنه درياب کې بهېدله

خو سپېدو تر تورې پردې لاندې
آخر سترگې واپرولې لاندې باندې
آخر هغه بنايسته شپه سباوون شو
د وصال پلوشه جگه شوه بېلتون شو

قصې او افسانې

وخت د دې شو چې بلخي زلمی جلا شي
د بخدې خواته روان له بخارا شي
خدا زده شه يې په زلمی زړه کې پيدا شول
چې شونډان يې راغنچه شول په مسکا شول

ناخاپې يې نجل ورته وويل اې گله
اې زما د زړه شهی د عشق بلبله
که هر خو ستا بنکلی مخ يو بل خراغ دی
خو افسوس چې پيدا شوی پکې داغ دی

هسې نه چې ستا د گلو باغ تالان شي
زما د ميني ابدې برجل ويران شي
دغه وار چې عې له بنکلی بخارا نه
د عشقونو وصالونو له ما وانه

گوره پام که ځان وانه چوي لامبو ته
د جهيون خونړي سين مستو څپو ته
ستا د ميني په باغ گډه د شک تالان دی
دا ځل هغه آمو ندى يو بل شان دی

قصې او افسانې

ته د مینې په بېړۍ راتېرېدلې
چې په موج او په توفان به برېدلې
اوس د شک په څپو ډوبه شوه کشتۍ ستا
د دریاب کړۍ به ونیسي مړۍ ستا

گوره پام که اې زما خیالي دلبره
هسې نه چې په سین گله شي نابیره
د سپېدو چرگانو وکرل آذانونه
عوان روان شومات زړگی ساړه آهونه

بله شپه بیا د جیحون دریاب ته راغی
د اوبو یوه ژور تالاب ته راغی
ده وې گوره د یار زړه کې به خه تېرو
چې زما زړور زړه ورڅخه هېرو

دې گمان کاوه چې گوندې دا دریاب
د آمو مستې څپې او یا گرداب
زما د اوسپنو دامتې به کړي ماتې
زما د مینې خاطرې به شي میراتې

قصې او افسانې

نه نه ! زه هسې بزدله مين نه يم
زه په مينه کې په مال او په تن نه يم
زمانه به خامخا زما فرمان وړي
سين او غر به زما سوری ته امان وړي

دایې و وې ناپایوه سين ته پریووت
له جیحون سره په جنگ جگړه کې کیووت
مگر دا حلی بل سين بله شپه وه
بل گرداب و بله لوبه بله شپه وه

د دریاب گڼه کې بل خپل انقلاب و
په اوبو کې بل قوت بل اضطراب و
ایشپدل د دریاب زړه کې غصونه
د خپوله خولې وتل سرکش حگونه

قهرجنې زخمي غېږه کړله خلاصه
د اوبو سیلاب یې پرېښود پې د پاسه
پولادې مټې یې تاو شوی یو تر بله
خو تېر وخت تکرارېده نه بیا هېڅکله

قصې او افسانې

پهلوان زلمی خوراک شو د جیحون
عشق و نه زغمل نازونه د جنون
د عشق کار کې چې رښتینې صفانه وي
سرایستل ترېنه آسانه سودا نه وي
مجنون حکه پایښتې جاوداني شو
چې د خپلې لیلې مینه کې فاني شو

د لیندۍ، ۱۲

۱۳۴۱ - کابل

قصې او افسانې

ورى او ليوه

مازيگر و زيرى لمړ په ډوبېدو ؤ
له مشرقه نرم باد په چلېدو ؤ
په ورشو کې د شنيلو وږمه خوره وه
د شفق لمن د وينو په شان سره وه
هره خوا راپورته شوى وو گلونه
د بيديا په لمن پلن وو سره لالونه
د سنخلو بوى خور شوى و بيديا کې
د شنيلی فرش غوړېدلى و سحر کې
شين آسمان تانده هوا بنايسته غرونه
په هره پوله دخاتولو خراغونه
يو رمه له لرې بنکارېده په تلو وه
له سارا نه آبادى ته په وتو وه
په ورشو کې له رمي نه پاتى وري و
برگکى و پستکى و گللى و

قصې او افسانې

بیر سر اور دې غوږونه بنیښې سترگې
سور پوستکې دمخ پښې پې سپینې غبرگې
آزاد گرزېده نه شپون و نه رمه و
مه یې زړه کې له بل چا انډیننه و
نابیره په یو ځل په نخښدو شو
له خوښۍ به په خیز او په ټوپو شو
بیا به منډه کړه او جگ ځای ته به وخوت
آزاد ډاگ به یې په مینه مینه و کتوت
یو ځل تېرې شو او بو په لور راغی
دلښتی مستو څپو په لوری راغی
په ژوره زی رانښکته شو او بو ته
ده لا شونډې سمولی خپلو چښو ته
ناڅاپي یې تر غوږ سخته یوه غورا شو
په ماشوم صورت یې تبه راپیدا شو
چې کاته یوه لیوه ولاړ و پورته
دزیره سرې سترگې یې ورته ولې اورته

قصې او افسانې

سپينې دارې يې چرې د قصا بانو
توره خوله يې لکه گور د دوزخيانو
وری چې ولېده دا حال له حاله ووت
خپل اجل يې روغ پخپلو سترگو وکوت
لیوه پورته په غرور ورته ولاړ و
وری لا وخته له خپل خان جهانه و لاړ و
د ورشو سندرې هېر شوې ورشو کې
د توپو خوندونه لارل په خوبو کې
لیوه وری ته ویل ودریږه مه بنوره
دا اوبه دې ولې خړې کړلې گوره
زه مې غواړي درنه پریکم غوږ او ژبه
اې رزیله بې حیا او بی ادبه
وری په عذر او عاجزی او په ژړا
ویل پلاره زه اولاد یمه دتا
زه به خنګه ستا اوبه درخپرومه
یابه خاورې په هغو درگپرومه

قصې او افسانې

کاشکې ږوند شمه پخپلو دواړو سترگو
که دا کار و کم یا گوډ شمه په غبرگو
دا اوبه خو ستاله خوانه رابېږي
زما په لوري را روانې دي تېرېږي
بنايې پورته کوم پسه وي بې ادبه
کوم سپين ستگې بې حيا او بې نسه
خړې کړې بې اوبه وي ستاسو چنبو ته
که رخصت وي زه به درشمه کتو ته
ليوه وخنډل او وې وې نابېره
اې سپين سترگيه بې حيا او غټه خره
ته لا ما ته څنگه وايې دلي لونه
مگر ما ته معلوم نه دي دا چلونه
اوس به ستا د سپين سترگي سزا درنيم
زه ليوه يمه کم عقله پسه نه يم
خوار کی وری بې ونيوله غاړی
د مظلوم په مری خبني شولي داړی

قصې او افسانې

ظالمان هميشه خوري د مظلوم غوښې
په کم زور د زورور منگولې خښې

د ميزان ، ۹

۱۳۴۱

قصې او افسانې

درې غوښتنې

یولرگبه چې غریبی و کـړولې
لـوزې تنـدې په اورونو اړولې

چاودو پښو یې پـارولې وو دردونه
خوږمن زړه یې خوځولې وو موجونه

تمامي عمر له خپله بخته تنگ و
له خپل غم او غریبی سره په جنگ و

یوه ورځ دلوی ځنگله په لور روان شو
د چـرتونو په درياب کې لالهان شو

لار په منځ کې مخامخ شو یو سپری ته
یوه سپین بزیری شان بوډا ته گلالی ته

په پوښتنه کې دستي سره آشنا شول
په خـواله شول د دردونه په افشا شول

لرگبه پرانېستې د زړه غوتې بوډا ته
بوډا وژړل بدمرغي بې نـوا ته

قصې او افسانې

بېوزلان بڼه يو د بل په ژبه پيږي
يو د بل لپاره سوځي او کړيږي

لرگبانه د لرگبنو سره ژړای شي
بزگران د بزگرانو خپلېدای شي

بوډا وويل لرلابه ته گرانه وروره
يوه لاره درته بنييم ما ته گوره

دې ځنگلو کې يو فقير مشکل کشادى
لوى عارف دى ستا دردونو ته دوا دى

نامرادان رسوي خپلو مرادو ته
دولتو ته مقامو ته معشوقو ته

کال د مخه يو جونکى له ما نه ورک و
دغه کار ته زما عقل هک او پک و

چا راوښوده درک د دغه پيړر
چې خدای دوست دى او عارف دى او فقير

زه روان شوم په اخلاص د هغه خوا ته
د اميد مخه مې خلاصه کړه رڼا ته

قصې او افسانې

لا زه نه وم رسېدلې د ده عاى ته
لامې خاورې بادولې په سر خداى ته

ناخپايې مې د ځنگله په يوه خوا كې
د ما بنام په تور بخونه شان رنځا كې

تر نظره يو بوده په خوځېدا شو
چې كاته مې زما جونگى دى راپيدا شو

دا فقير به د تا كار هم گوره سم كړي
ته خو ورشه هماغه به دې يو غم كړي

د لرگبه په سترگو پرق شو او رنځا شو
د ژوندهيله يې په زړه كې راپيدا شو

وې يې ځان سره چې خامخا ورځمه
دا ستانه سړى به حتماً ننگومه

گوندي وي چې بهانه راته پيدا شي
كومه پته خزانه راته پيدا شي

دم درحال يې خپل سپين زېرې بوډا هېر شو
حرص د زرو او د مال ترينه چاپېر شو

قصې او افسانې

بې تکبیره بې دعا او بې سـلا
بې پوښتنې له بوډا شو راجـلا

په تلوار تلوارې راغی د پیر عـای ته
د غمونو او دردو مشکل کشای ته

چې کاته یې پیر خاموش په عـای کې ناست دی
استغراق کې خپل خاوند لره په خواست دی

که جهان وای همه واړه ښورېدلی
دې به نه و له خپل عـایه خوځېدلی

خوار لرگبه همالته تېر کړل درې کلونه
رایی نه وړل دمـراد غنچې گلونه

پیر هماسې پخپل عـای ناست و سرخوړی
تا به وی چې سم و دم دی لکه مړی

آخر یوه ورځ دلرگبه صبر تمام شو
ناخپای یې دخپل کور پلوته پام شو

ورپه یاد شول خپل بدمرغه اولادونه
خپل د درو کلو بې عـایه خدمتونه

قصې او افسانې

لکه مار له ډېره درده په خای تاو شو
له غصې په ملا غبرگ شو تاو راتاو شو

په دې وخت فقیر له خوبه بیدار شو
قهرجن لرگبه ته هسې په گفتار شو

وايه خه غواړي چې در کم مرادونه
عزتونه خزانې که ثوابونه

لرگبه ووي له غضبه خوټې راکه
دامې بس دی خزانې حانته بسيا که

فقیر بېرته خپلې سترگې کرلې پټې
دلرگبه تمام وجود شو خوټې خوټې

شونډې خوټې پوندې خوټې سپوږمې خوټې
پوزه خوټې وروځې خوټې پښې خوټې

شو لرگبه له غوصې کیناست او آرام شو
سر تر پایه پي دخوټو کار تمام شو

غریبگوتې وی توبه مې له دې گټو
چې تر خوټې پورې ډوب شومه په خوټو

قصې او افسانې

اوس به گالم بيا د دري کلو غمونه
تېروم به په چوپړ کې تار کونه

بيا به ژاړوم دې ناپوهه لور مقام ته
پام بې اړوم د خوتو سرانجام ته

په همدې همدې کې تېر شو درې کلونه
د لرگبه انتظار و سپړل گلونه

قلندر له استغراقه راييـدار شو
چې بيدار شو نو مخلص ته په گفتار شو

اې زما خاصه مخلصه رانه غواړه
يا دنيا يا آخرت يا دغه دواړه

لرگبه وويل دا خوتې رانه واخـله
دا د ننگ او شرم گتې رانه واخـله

پير سر بنکته که او بېرته پخپل ځان شو
لرگبه بيا له خپله سواله پښيمان شو

دده خوتې هم د نورو سره ولاړي
سپيره پاتې شو غموته جينگي داري

قصې او افسانې

بيايې وگالل د درو کلو غمونه
د ايزکو عذابونه کړاوونه

پير پخپله وخت بيا سر اوچت کړ
په لرگبه يې تمام هسې خپل حجت کړ

وايه څه غواړي چې درېې کم غريبه
اې کم بخته در بـدره بد نصيبه

لرگبه ووي چې له دې شرمه مې خلاص که
غلط نشي خپلې خوټې را په لاس که

نور به نه غواړم له لويو خلکو گټې
که مې يو وارې تر لاس شي خپلې خوټې

د تلی ، ۱

۱۳۴۱ - کابل

قصې او افسانې

تقلب

يو کوچی و چې شوي يې خرخولی
نيمايي به يې او به يې گولې
په تگي او تقلب کې دولت من شو
په جاهل قوم کې لوی شو عزتمن شو
خلور ميري يې په کم وخت کې رمي شوې
له دوو او بنو نه يې جوړه قافلی شوې
ډېر نېردي و چې د نورو غلو په شان
يو ستر مشر شي د قوم او الا شان
يوه ورغ دغه سړی ته په بازار کې
کار پیدا شو او روان شو په تلوار کې
ماسپنين چې بېرته ووت له بناره
د شوي له پيسو سره سرشاره

قصې او افسانې

ناڅاپې سترگي ولـوېدې په غـرونو
پاس په غـرو کې د اورو په انبارونو

بنکارېده چې پاس په غرونو باران راغی
ویروونکې او بې سارې توفان راغی

په اورو کې باران کړلی غاښ چيچنې
وريځې پلنې شوی د غرونو تر لمنې

د آسمان دروازې خلاصې شوی او بو ته
غرونو کوز کړل سیلاوونه ډوبېدو ته

مانبامی کوچی په ویره اندېښنو کې
رانېرېدې شو خپل ټاټوبي ته غمو کې

رالـوتی وو له غـرو ساړه بادونه
خواره شوی وو د وريځو تور فوځونه

يو ژيړچکه سپوږمۍ په راخـتو وه
يوه غمجنه شان رنـاپه خورېدو وه

عاقبت راغی کوچی خپلې ورشو ته
خپلې سيمي د کېرديو او رمو ته

قصې او افسانې

چې کاته یې دهمه وو کار تمام دی
که رمې دی، که پیسې دی، که یې کام دی
نه رمې شته، نه د کور نام و نشان شته
نه یو څاروی نه یوه نښه دانسان شته
هک او پک شو سایې ونښته سینه کې
اوبنکې وچې شوی دسترگو آینه کې
لکه بت بې حرکت په ځای ودرېد
بیا بې حس شو لکه زور دیوال راولوېد
چې په حال شو نو په منډو منډو سر شو
خدای دربار ته هسې په شور و شر شو
ما خو یو پل نه و ایښي څه بېځایه
دا اوبه له کومه راغلي لویه خدایه
هلته چېرې کوم بوډا وژوندې پاته
ورو ورو راغی رانېرېدې شو ده خواته
ویلي دا ستا د شودو اوبه دي وروره
ستا عمل دي په رڼو سترگو گوره

قصې او افسانې

تا اوبه چې په شودو کې خـرځـولـی
هغه واره غـونډـېـدلی زیاتېـدلی
شولې زیاتې دا سیلاب یې را روان که
ستا د لاسه یې زمونږ کورگی هم وړان که

د تلی دمیاشتې ، ۳

۱۳۴۱ - کابل

قصې او افسانې

ليوه

يو ليوه و له تازيانو تبتېدلى
د يوه كلي په خوا راغى سا نيولى
خوار له ډاره كنى پښو كې و نيولى
چونگېده او د ماشوم غوندې ژرلى
ډېر بې حاله وار خطا او منقلب و
لار ترې ور كه وه بې حده مضطرب و
د بنكاريانو هره خوا پسې هاها وه
بده پښه خطرناكه مشغولا وه
تور گردونه ورپسې وو د تاويانو
پسې ليكه يو پلټن د هلكانو
ماتېدو ته يې خوني غاښونه سم وو
رسېدونكې يې انجام ته نور ستم و
خپلو بدو له هر خوا په مخه كړى
په هر گام كې يو ټوپك په زخه كړى
سايې نښتې وه «امان امان» يې وغوښت
يو ساتلى او مصئون مكان يې وغوښت
عاقبت د كلي لارې ته راسم شو
از چې كلي ته نږدې شو زړه يې تم شو

قصې او افسانې

دایې خوبنه کړه چې ننه شي کوم کور ته
لاره وتړي د پسيو شرو شور ته
خو تـړلی و له بدمرغه ورونه
دروازو ته و و لـوبدلی ځنځيرونه
په خغستا شو په کوڅو کې کته پورته
په دې هیله چې ننه شي کوم کور ته
د بنکاريانو شور و شر په زیاتېدو شو
د ليوه تمام صورت په لـرزېدو شو
بنايسته نړۍ يې غاړه کې کړی شو
يوه شېبه يې په غمـونو کې پيری شو
هلته ناسته په ديوال يوه پشو وه
په کوڅه کې د ليوه په نندارو وه
د ليوه نظر چې و لـوبده پيشو ته
خوله يې پرانيسته زاريو او عذرو ته
ای بې بې پيشو تـلوار که راته وایه
چاته ننگ يوسم يوه سمه لاره بنایه
ته پوهېـږي په ماڅه سختې تيرېږي
د اجل چاره مې ستونې ته خوځېږي
دا د سپيو او بنکاريانو چې هاها ده
بل څه ندي دا په ما پسې غوغا ده

قصې او افسانې

چېرې شته دى دغه كلى كې يو ځوان
كوم زړه سوانده او شريف شاني انسان
چې ما وساتي له سپيو او تـازيانو
امن راكړي له دې سختو ظالمانو
هله وايه وخت تير پرې چې ورځمه
اجل نيغ راته ولاړ دي او زه مـرمه
پـشـو وويل سورگل يو بـنه انسان دى
د هغه كور هم پنا دى هم امان دى
ليـوه وويل هغه ته مې مخ تـور دى
يو پـسه مې ترې خـوړلى په ما پور دى
پيشو وويل چې ورشه نو انـځـر ته
ددې كلى ننگيـالى او زورور ته
ليـوه وويل هغه ته نشم تللى
يو سـيرلى مې له هغه نه تـبـتـولى
گـناكاريم گـناكاريم گـناكار
خـداى دپاره راته بـنيه بـله لار
پيشو وويل نو هـله تـلـوار كه
ځـغـله ځـغـله دزمرک كاله ته لار كه
ليـوه وويل يو وړى مې ترې داړلى
دا لاڅه يو خوسكى مې ترې خوړلى

قصې او افسانې

پيشو ووي چې نو شوک به در په لاس کم
گمان نه کوم چې اوس به دې زه خلاص کم
تا پخپله د نجات ورونه ترلی
شوک وژلی، شوک دارلی، شوک خوړلی

د سلواغی، ۴

۱۳۴۱- کابل

«موضوع دروسی فلکلور نه اقتباس شوېده»

قصې او افسانې

زور حمام

راڅرگند شو يو ورځ يو دردېدلی
يو انسان، يو مـرور، يو پارېدلی
د ظلمونو ناروا و و په اور سـوی
د نظام او منتظم دودالـوی
په ځـوالی کې له غمونو کمان شوی
مـریض شوی زهیر شوی ناتوان شوی
که آسمان و او که ځمکه وه کنځل یې
که کشران وو که مشران وو یادول یې
له ځانـو امرانويې شکـوه وه
له انسان غونډې ديوانـونه شکـوه وه
آزرده و له مفسد او له فساده
له راشی نه، له ځـاینه، له جـلاده
له خپل کار او خپل دفتر نه یې زړه تور و
تابه ویلی درست جهـان ورباندې اور و

قصې او افسانې

رانه وې غوښتل يو كار ورته پيدا كړم
يو شريف شاني روزگار ورته پيدا كړم
هسې كار چې له فساده يې كار نه وي
له ليوه سره يې واك او اختيار نه وي
ما چې واورېد دا ناشوني شان مقصود
زړه مې وسو په دې پاك ساده موجود
چې ته گوره دې د خه شي اميدوار دى
خومره پاك خومره ساده خه بې آزار دى
دا ماشوم لا منتظر د صفايي دى
په مابنام باندي گمان د سبائي دى
په كرار او نرمي مې ورته ويلى
دا دفترې واړه يو دى نه دي بېلى
په هر خاي كې هغه يو شاني رنگريز دى
كې هرات دى كه غزني دى كه گرديز دى
دې لپاره چې دى پوه كمه تمام
ورته سر مې كړه قصه د زور حمام

قصې او افسانې

«يو سړى د شپې شپې شيطان و غولولى
نيمه شپه له خپله كوره رتوتلى
ضرورت يې و لمبا او استحمام ته
برابر شو يوه زاړه غونډې حمام ته
وردننه شو دهليز ته بې وسواسه
خان يې سم كه لوخېدو ته سمدلاسه
تن يې لوخ كه ، لونگ يې وتاړه د پاسه
چې شرننگا شوله اوچته له هر تاسه
په ليندۍ د هر گنبدې كې نارې شوى
له هر وره نه راوچتې نغارې شوى
پنجري يې د بلاوو تورې خولې شوى
ديوالونه د وهمونو قافلى شوى
په وهمو كې لمباخي ته شو دننه
گونډې هلته د بل چا و كړي لټنه
په نظر كې يې يو بل سړى پيدا شو
چې پيدا شو نو يې زړه يې تسلا شو

قصې او افسانې

ده لا عيړ، عيړ د ملگري تماشا كړه
چې كاته يې دواډو سترگو يې رڼا كړه
خو گامونه ترې رالري شو په زغرده
چې كاته يې د پښو تله يې وه گرده
تابه وي د پښو تله يې د پيـل وي
نيلي سترگي يې كاسه، كاسه دنيل وي
بل خوك نه وو او حمام واره خالي وو
نه يې سوري، نه يې نښه، نې كالي وو
په دې تش حمام كې ويړه وړپيدا شو
په تمام صورت يې گډه رېږدېدا شو
زړه يې واچاوه سړي او وارخطاشو
په ورو ورو په ويړه ويړه راپه شا شو
د كاليو اغوستو كوټې ته ستون شو
بېچاره له ډېرې ويړې نه زبون شو
د حمام يو خدمتگار شو راپيدا
ليز را تم شو، خه يې زړه شو تسلا

قصې او افسانې

خدمتگار تې هسې وويـل دواړه
اوس مې زړه چـاودلی و لـه داړه
په حمام کې راته بنکاري چې پيري دي
پښې گردې دي پخپله سم سړی دي
لا پخـوا وم وېرېدلی اوس بـتر شوم
په ناولی خان راووتـم بهـر شوم
د حمام خادم ويران شو له خندا
وې يې داسې خو به نه وي لکه زما
دې چې خیر شو، د ده پښې هم رڼېدې وی
د پیریانو غوندې گردې وی کلچې وی
په هـدو کو کې يې نـوـته ویرـه
سـره تبه يې په زړه شو رابرسیرـه
د نايې کوټې ته راغی نیم عریان
رنگ الوتی، سا نیولی او ستـومان
خپل آشنا نايې نارې کړې پې چې ولي
چېرې تښتي شه له دانگي ولې خغلي؟

قصې او افسانې

وې يې مه مې پوښته بده واقعه ده
په حمام کې د پيريانو هنگامه ده
راتول شوی په جهان چې خه پيريان دي
پښې يې گردې ته به وايي چې پيلان دي
ډم په بریتو کې ملگری ته مسکې شو
لونگ يې لري که پښو نه او پيری شو
وې گوره زما د پښو غوندي خونې وې
هسې گردې هسې غوندي مندي شوې!
سړی وډار شو په چيغو او سوران شو
د حمام آخري وره ته را روان شو!
د حمام خاوند چې وليده دا منډه
تر غاښو لاندې يې ونيوله شونډه
وې خیر دې وي وروره چیرې تښتي؛
دغه ولي هسې لـوخ او کالی نغښتي!
وې مه پوښته زاره مې په چاودو ده
روغه سا مې له هيته په ختو ده

قصې او افسانې

د حمام په منځ کې واړه گرد پښې دي
که نايان، که خادمان، که سړي دي
د حمام خاوند دلونگ په رابڼکو شو
په خنډې شو د پښو په لوڅو و شو
د سړي چې په گردو پښو نظر شو
سديې لار، له تورو خاورو برابر شو»
ما چې خلاصه کړه قصه د گردو پښو
مخاطب شو ناڅاپي په غرېدو
وې پې هاسړي خو يوه شپه څورېدلې
له څلورو گردو پښو نه ویرېدلې
ماته گوره چې بندي يم شامدم
څوروي مې گردپښې علی الدوام
هره ورځ وينم سلگونه شيطانان
بې غوزونو بې نظره بې ايمان
څوروي مې پاروي مې خوځوي مې
ژدوي مې ويروي مې سوزوي مې

۱۳۴۲ر۱۲ر۱۲

قصې او افسانې

ویش

یو زمری او یو ليوه او یوه گیدره
مخامخ شوو په ځنگله کې مخ په ځوره

زمری وویل ليوه ته « سړیاوره! »
اې زما خوږه ملگره زه زوره

داله ليوه پیدا شوی چې وسواس نن
باید ورسپړي پای ته زموږ په لاس نن

ته نن لار شه د رمو په حال خبر شه
کوم چاری یا پشیلې ته برابر شه

گیدرگله دې کوم کلی ته ځان سم کړي
کومې چرگې ته دې جوړ د نیو چم کړي

زه که څه هم نن بې وسه او ستومان یم
ستاسې غم خورم په غوايې پسې روان یم

قصې او افسانې

زورور زمـری چې وکـه دا فرمان
گیدر و غـونبته له ده د سر امان

وې یې خنګه دي فرمان وروسته له بنکاره
په کوم خای کې بیا یو خای شو له سر کاره

زمـری وویل همدلته راپیدا شئ
په همدې خای کې زما حضورته راشئ

په همدې خای په خوبنې کې شریکان شو
بیا به خوځـو برو جنګلو ته به روان شو

وروسته درې واړه دريو لارو ته سم شو
دم در حاله دخپل بنکار په فکر او غم شو

ورځه وروسته چې له بنکاره راستانه شول
سره کیناستل د زړونو په خواله شول

زمـری وویل ليوه ته «حوالداره!»
دغه غـونبې راتقسيم که بنیه لاره

ليـوه وویل سلطان ته حق معلوم دی
چې زما څه، د گیدر څه د ده کوم دی

قصې او افسانې

ډنگر چرک د گيدر خان، پسه زما دی
دغه غټ مزی غويي واره دتا دی

په دې ویش به د غلام زړگی مسرور شي
که د تاسې لور حضور لره منظور شي

د زمري سپورمی له قهره تکی سرې شوې
سترگی ننوتې مخ کې او وړې شوې
خوله یې پلنه شوه راویې وتې دارې
له غضبه یې ځگونه شولی نارې

سره تاو شو پخپل ځان کې او بیر شو
له غصې نه سور خطر شو لا تر شو

له لیوه نه یې سر غوخ که په یوه منډه
د گيدر لکې له ویرې شوله غونده

له هیسته گرده یو موټی وړی شو
سره ننوته، نیمه شوه کمی شو

په دې وخت کې زمري وویل چې وایه
په دې ویش کې دتاشه ده خپله رایه

قصې او افسانې

گیدر وویل سلطانه ویش روښان دی
حقیقت ځلانده لمردی او عیان دی

چرگ د تا سبا ناری، پسه غرمنی دی
دا غویي ستاد حضور ماښامنی دی

زمری وخنډل او وې ویل گیدر جانه
دا انصاف دې پیدا کړی له کوم خوانه

دغه ویش چې ته ما سره منلی
دغه عقل وایه چا درته ښوولی

گیدر ووی تا چې پرې د ليوه سر که
شاهه ما له هغه زده دغه هنر که

خوک چې مشر سره ویش کې چالاکی که
له خپل سر سره جفا که بېباکې که

د حمل، ۱۵

۱۳۴۳

قصې او افسانې

د عشق افسانه

(له يوناني رواياتو څخه)

يوه ورځ خدايان له سولې څخه تنگ شول
د جنون او ميني خدای سره په جنگ شول
د جنون گدار په ميني برابر شو
عشقيې وړوند که او جنون ورباندې بر شو
خوار پخپلو دواړو سترگو نابينا شو
د خدايانو مړکې ته په ژړا شو
چې زه وړوند کړمه په سترگو ليونتوب
مبتلايې کړم د عمر په آشوب
اوس نه پان وينمه مځه کې نه لاره
نه ژوره نه غونډۍ او نه هواره
بايد وشي دا پوښتنه له جنونه
چې يې وايستمه ولی له ژوندونه
دوی چې واورېده له ميني دا بيان
دغه ځلی يې ورکېښوده ترميان

قصې او افسانې

بايد عشق له ليونتوب سره پخلا شي
د دوى شخړې ته د حل لاره پيدا شي
ليونتوب چې عشق په سترگو نابينا كه
ټول عالم ته يې له لاسه ځان رسوا كه
پس له دې چې ليونتوب كومه خوا غغلى
عشق دې هم له خپله ځانه سره ولى
دا به گالي كه خپه وي او كه خوښ وي
بايد تل د عشق د لارې عصاكش وي
له هغې ورځې راهيسې عشق جنون شو
څوك چې چا باندي مين شو جگر خون شو
بې جنونه عشق هېڅ لورى ته تلى نه شي
بې رهبره يو قدم خوځېداى نشي
د فرهاد هدف خو ځكه بې ستون دى
چې له عشق سره لازم قوي جنون دى

د تلى ، ۱

۱۳۴۴- کابل

قصې او افسانې

انسان او شيطان

اورېدلی مې له چا نه دا قصه ده
لنډه کې ده خو معنی کې ښه اوږده ده
را روان و په سارا کې یو لاروی
یو بېباکه بې پروا د ژوند روی
په صورت باندې تکره په زړه غښتلی
د ځوانۍ په هر پیچو کې اوښتلی
دا سړی په لویه لار کې شهواني شو
شهوت واخیسته په سر او توفاني شو
پام یې وکله چې د زړه تسل پیدا کړي
خپل سرکشه ضرورت چپرې روا کړي
هله څیرمه یوه اوښه څرېرېدلې
د زړه غوټه یې ورو ورو راسپړېدلې
پښه یې ونیوه له تکره یو څه تم شو
څو پنځله فیصله کې مصمم شو

قصې او افسانې

يو د لاستې شان لرگي يې راپيدا که
لنگوتې يې له خپل سره راجلا که
او بڼه خوروده هماسې په ورشو کې
سړي و تاره لرگي ورته ورنو کې
د شا خوانه يې ورجوره يوه زينه کړه
بيا يې ودرېده او يخه يې سينه کړه
چې تسکين شو پښيمان شو له خپل کړلو
شرمنده و د زينې له جوړولو
وې يې تو لعنت په کار شه د شيطان
د رزيل د بې شرف د بې وجدان
کنې چيرې زما خيال چيرې دا کار
ولا حول په دې سپي په بدکردار
په گناه او په زنا يې مبتلا کړم
په دې کار يې ملائکوت ته رسوا کړم
ده لا وي په بې غرض شيطان تورونه
د باران غوندي کنځلي لعنتونه

قصې او افسانې

چې څرگند شو ناڅاپې ورته ابليس
سپينه زيړه تريپلويويې كميښ

ويپي اي حرامزاده او زناكاره
تاته كله ما بنوولي دغه لاره

ځكه هېڅكله زما دا تكل نه و
چې په ذهن كې مې هسې اټكل نه و

تا چې هر چپرې پخپله غول خوړلي
بيادې زما په سپينه زيړه راتپلي

زه شيطان يم مگر دومره رزيل نه يم
دا د تا غوندي و حشي او ذليل نه يم

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**